

Вуърхитта дешдакџа ненан маттахъ

Автор: Administrator

06.02.2019 09:00 - Обновлено 06.02.2019 09:03

□

ПАШАЕВ Абу

Малхбале Азехъ йина ойланаш Нохчийн махкахъ, ненан маттахъ...

Малхбале Азехъ дехаш долчу къаьмнашна юккъехъ билгалдаккха лаъа суна шатайпа дахар-лер, гиллакхаш долу къам. ХIун къам ду-техъа и аьлла, хаттар хIоттало. Японцаш

Вуърхитта дешдакѡа ненан маттахь

Автор: Administrator

06.02.2019 09:00 - Обновлено 06.02.2019 09:03

бу уьш. Дуьненан культурехь шатайпа меттиг дІалоцуш ю церан поэзи. Цуьнан кхоллаяларан бух генарчу заманера схьа бу.

Юккѡерачу блешерашкара а, керлачу хенан а болчу японцийн поэтийн кхоллараллехь хаало цуьнца доьзначу дахаран хьал, цунах хаамаш а, Іаламан хиламаш а, хенан хІоттам хийцалуш хІуттуш долчу хьолан сурт а... Дийнаташца долу дахар леррина лардан Іамадо цара.

Къелла а, хала къахьегар а новкъахь йолчу базаршца а, саІадоьхургашца а долу японцийн дерриг Іер-дахар стихотворенин кепашкахь гайтина цу махкахь баьхначу байтанчаша. Дуьненан исбаьхьалла хестайо цара: поэташ а, суртдиллархой а баккхийберца хьоьжу дуьнене, амма цуьнан хазалла гІайгІане хьу хьакхаелла хІутту царна хьалха.

Дзэн цІе йолу тешар долу мозгІар а, тантрин «сингон» хьехамех тешаш волу ахархо а адамийн дахар чаккхе йоцчу азаллехь юхадерзар лоруш ву.

Японцийн ерриге а культурин бухехь бу шех «Мудзекан» олуш, дуьненахь массо а хІума хийцалуш хиларх болу кхетам.

Стенца дуста ас хьан

Дахар, дегІ, хІай адам?

Вуърхитта дешдакѡа ненан маттахь

Автор: Administrator

06.02.2019 09:00 - Обновлено 06.02.2019 09:03

Дахаран б1арлаг1а ю, беца т1ера тхи санна,

Сегаш йолчу серлонах терра...

Дзэнан говзанча волчу Одзава Роана оцу стихотворенехь адамна гонаха долчуьнца хьажар ма дац гойтург, амма дерриге а чулоцуш долу бакъдерг ду. Цу бакъдолчунна цхьана а тайпана т1еч1аг1дарш ца оьшу.

Южаллехь долу шатайпа суртх1оттор самурайшкахь ма-дарра, шайца дуьненахь хила дезарг «Сакурин охьаоьгучу зазанах тера я, тархах кхетта, атало яшма санна хетара царна».

Японцийн «Хокку» олу лирически стихотворени кхаа могонах лаьтта. Поэтика хилар ю цуьнан билгало... Халкъана ма-езза, церан лаамца кхоьллина, яцйна керла кеп. Иштта кхоллаелла японцийн «Хокку» олу поэзин кеп. Оцу байташкахь оьрсийн я кхечу меттан поэзи йоьшуш шайна гуш йолу рифмаш шуна карор яц. Ма-дарра аьлча, рифма японцийн поэзехь цкъа а хилла а яц. Японцийн байташ уьш йоцуш хилла гуттар а. Иштта бу церан мотт.

Ша «Хокку» кхуллуш, х1ун гайта дезаш ву байтанча?

«Хокку» байташ деа декъе екъалуш ю: б1аьсте, аьхке, гуьйре, 1а гайтарца.

Нагахь ахь леррина кхаа могонах йолчу байташка ладоег1ча, царна чохь «хенан дош» карор ду. Масала: ламанан хи, хьочанна, болла т1ехь долу заза а, хьалхара ч1ег1ардиг, баттара яла кечлучу чиллан йиш, сийна буц... И х1ора байт, жима а долуш, тамашийна сурт ду! Стенца дуста мегар ду иза? Масала: к1ади т1ехь тайп-тайпанчу басаршца юьллур ю гуьйренан йоккха пейзаж, х1ор зил билгал а боккхуш. Кхечу кепара а ма

Вуърхитта дешдакъа ненан маттахъ

Автор: Administrator

06.02.2019 09:00 - Обновлено 06.02.2019 09:03

диллало гуьйренан сурт. Цу тлехъ масех зилца махо а, догӀано а саттийна дитт дилла тарло суртдиллархочо. Иштта японцийн байтанчаша масех зилца суртхӀоттадо, ткъа диснарг аш шайн ойланашкахъ чекхдаккха дезаш нисло. Нагахъ иза иштта нислахъ, массо а стихотворени «денлур ю», тайп-тайпана басаршца лепа а лепаш.

Ала дашна, японцийн байтанчаш дика суртдиллархой бу. Зезаг чурьа арабаьлла моза а буьллий, цу тлехъ байт язъеш хилла цара.

Японцийн байтанчаша, шайн «Хокку» олучу байташкахъ адамаш дуьнен чохъ муха деха, церан стенах самукъадолу я гӀайгӀанечу адамийн хьал гойтуш, суртхӀоттадо.

Японцийн стихаша вайна гӀо до исбаьхъаниг тӀеэца а, цунах кхета а. Іаламехъ дерриге а ма ду исбаьхъа: доккха ножан дитт, оьзда сай, ур-атталла моза а, чурк а. Церан байташа дерриге а дийна дерг лардан Іамадо вай, хӀунда аьлча адамийн дахарехъ къинхетам – иза сийлахъ синхаам бу. Шегахъ къинхетам боцу адам цкъа а, дика адам а хилла, дуьнен чохъ дехар дац. Вайна ма хаьа, мел къахета вайна тиладелла лелачу жӀаьлин кӀезанах я циган кӀорнех.

Японцийн байтанчаша юх-юха а боху: гуттар а бӀаьргашна хьалха долчуьнга леррина хьовса, тӀаккха шуна дагахъ доццург гур ду. Шун бӀаьргашна ирча хеташ долчуьнга хьовса тидамца, шуна цу чохъ хазаниг гур ду, атта долчуьнга хьобжуш, чолхениг гур ду, жимачуьнга хьобжуш – доккханиг.

Хьовса, ладогӀа дуьнене, дуьненна уллехула тӀех ма довла. Хазаниг ган а гина, цунах цецволуш, кхин дӀа а дахар дӀадахъа дезаш ду дуьнен чохъ дехаш долу адамаш. Оцу хазаллехъ долчу Іаламах масал оьцуш, адамийн дахарна лаккхара синмехаллаш луш йолчу японцийн «Хокку» олучу поьзех масал а оьцуш, заманан йохаллехъ вайн дай-наноша ларбина, вайга схьабелла ненан мотт бицбан ца беза вай.

Деллачу беран ойла еш, байтанчо Иссас аьлла: «Вайн дахар – тхи ду. Тхин тӀадам бен ма хуьлийла. Вайн дахар – хӀетте а». Дахар кхачориг хиларан метафора ю – тхи. Ткъа иштта стелахаьштиг а, хи тӀера чопа а, сиха охьаоьгуш долу болла тӀера заза а. Амма дена хала ма ду шен хьоме бер далар лан. Иссас боху: «...хӀетте а, юха шен къолам охьабуьллу цо, амма цуьнан вистхилар дашал говза ду-кха».